

kis idiótáknak bélyegzett gyerekek ugyanolyan jó eredményeket értek el, mint a szokványos iskolákba járó kollégáik.

Felfigyeltek a csodákat művelő pedagógusnőre. A San Lorenzo nevű római munkásnegyedben építési láz tört ki; bérkaszárnnyak nőttek ki a fölből, s azokban napközben, amikor a szülők munkában voltak, mindenféle korú gyerek lebzselt és randalírozott. Az építőipari cég napközi otthont rendezett be egy félkész épületrészben, és felkínálta *Montessorinak*, hogy legyen ennek a vezetője. „Bátortalanok és gyámoltalanok voltak” – ez volt az első benyomása új barátairól, „nem voltak képesek arra, hogy sorban egymás mögött menjenek; valóban kis vadak hordáját alkották”. És mint még szinte soha korábban, *Maria Montessori* ismét felfedezte egészen személyes, fölcserélhetetlen hivatását. Gyermekotthon, *Casa dei Bambinini* akart létrehozni, de nem a felnőttek elképzelései szerint berendezett nevelőintézetet. Az otthont kicsi, lemosható asztalokkal, székekkel, és alacsony, a gyerekek méretéhez illő szekrényekkel rendezték be. Minden gyereknek megvolt a maga fiókos szekrénye, a képek a falon és a virágok az ablakokban családias légkört árasztottak. A gondozók tartózkodóan viselkedtek, tiszteletben tartották a gyerekek döntéseit.

Nem a „nehéz” vagy „rossz” gyerekek jelentik a problémát, szokta hallgatói és olvasói lelkére kötni *Montessori*, a reformpedagógus, hanem a felnőttek egoizmusa, kép-

telenségük arra, hogy helyesen bánjanak a gyerekekkel: A gyerek természetének nincs szüksége nyaggatásra, kritizálásra és javítgatásra ahhoz, hogy kifejlődjön az intelligenciája és a karaktere. A gyerekek önálló személyiségek, akiket nem alakítani, irányítani és megnevelni kell, hanem csupán segítséget kell biztosítani számukra ahhoz, hogy kibontakoztathassák saját erőiket és képességeiket. A nevelés figyelmes támogatást jelent – nem pedig hatalmi harcot vagy ravasz sulykolást; alázatot kíván a szülőktől, a tanító-nőktől és a gyermekpszichológusoktól, azt a képességet, hogy visszafogják magukat, tiszteljék a kicsi embereket, azok személyi méltóságát.

A San Lorenzo-negyed *Casa dei Bambinini*je példakép lett hasonló alapítások számára Olaszországban és azon túl is. *Montessori* hamarosan nemzetközi oktatókursusokat szervezett. *Il metodo* c. alapművét több mint húsz nyelvre fordították le. A pápák csodálatukat kifejezve küldték neki áldásukat – kézírással –, és Lenin is köszönetet mondott neki a proletárgyerekekkel végzett reményteljes munkáért.

Régen lemondott már tanári állásáról a római egyetemen, valamint orvosi praxisáról, 1916-ban áttelepült Barcelonába, és immár teljesen koncepciójának továbbfejlesztésére, illetve *Montessori*-tanítónők és -tanárok kiképzésére összpontosított. Barcelonai modelliskolájában teljesen a gyerekek szükségletei szerinti kápolnát rendezett be a kis katolikusok számára, alacsony székekkel,

alacsonyan a falra akasztott képekkel, saját termelésű búzával és borral az eucharisztia számára, és gyakorlati segítséget nyújtott a szentmise ünnepléséhez.

Nem csoda, hogy nehézségei támadtak a nácikkal, akik számára az ő vallási alapbeállítottsága éppoly rémisztó volt, mint az egyedi személyiség tisztelete és a sérült élet megbecsülése. Németországban könyvégetés áldozatává váltak az írásai. Az olasz fasiszta vezér, *Mussolini*, aki eredetileg népiskolai tanító volt, eleinte lelkesnek mutatkozott, és minden iskola számára kötelezővé tette *Montessori* módszerét. De itt is konfliktus támadt a rendszerrel, és a gyermekotthonokat bezárták. *Maria Montessori* Amszterdamba költözött, majd 1939-ben Indiába, ahol hét évig élt a fiával. Kongresszusokat szervezett Oxfordban, Koppenhágában, Edinburgban, békepedagógiát fejlesztett ki, és igen modern „kozmosz nevelést”, ahogyan ő nevezte: gondos bánásmódot a bioszférával, mivel a földön minden élet kölcsönösen függ a többitől. Világszerte 40 000 olyan iskolát alapítottak, amely az ő nevét viseli. Nyolcvanegy évesen, 1952. május 6-án halt meg a hollandiai Nordwijk aan Zee-ben. *Maria Montessori* olyan hivatást követett, amely mindmáig kreatívabbá és boldogabbá tesz sok gyereket az iskolában és az életben egyaránt.

Christian Feldmann

Forrás: Publik-Forum Extra, 2015. január

Lelkigondozás

a munkapad és a Gestapo között

A munkáspap Henri Perrin emlékezete

A lipcsei központi rendőrkapitányság négyemeletes börtönblokkja több mint száz éves. Az útvonalak keskenyek, a belső udvaron zajok visszhangzanak. Szűk cellák, nehéz faajtók, vastag falak – minden klausztrófiát kelt. Egy nagyobb cella az első emelet folyosójának végén található; bejárati területe olyan, mint egy rácsokkal körülvett kalitka, ez hivatott megakadályozni a foglyokat az örök zaklatásában, magyarázza nekem egy rendőrnő. Ilyen cellába zárták be *Abbé Henri*

Perrin, amikor rejtett missziója kapcsán 1943. december 2-án a Gestapo letartóztatta a náci Németországban. Feljegyzéseiben így ábrázolja ezt a mozzanatot: „Botladozom, a sötétből hangok, kérdések jönnek: 'Ki vagy te? Miért vagy itt? Honnan jössz?' A cellában hét vagy nyolc orosz és lengyel van, meg három kis francia 18 és 20 között... Leülök a földre, ahogy a többiek is ott ülnek, elmondom nekik a sötétben, hogy sejtelmem sincs, miért tartóztattak le – 'talán mint katoli-

kus aktivistát'. Hirtelen úgy tűnik, mintha mindenki visszafojtaná a lélegzetét... Egyszer csak korábbi emlékek töltik meg a cellát.”

Perrin 29 éves volt, amikor letartóztatták. Egyik portréfotóján tartózkodónak, szinte féleneknek tűnik. De missziója szélsőségesen kockázatos volt, bátorsága pedig rendkívüli; annak a 25 papnak a csoportjába tartozott, akik önként jelentkeztek, hogy – álcázott munkásként – lelkigondozóként támogassák azokat a franciákat, akiket a

nácik kényszermunkára hurcoltak Németországba. A II. világháború során mintegy 800 000 franciát toboroztak civil munkásként, és a hadiiparban végzendő munkára vitték őket Németországba. A német megszálló hatalom többszöri kérés ellenére is elutasította, hogy francia lelkészek lelkipásztori gondozást nyújthassanak nekik. Ezért a francia püspöki kar 1942-ben elhatározta, hogy kijátssza a tilalmat, és titkos misszióval papokat küld Németországba. Az akció nagy árat követelt, mert a 25-ből (más források szerint 26-ból) csupán ötöt nem lepleztek le; a többieket (legjobb esetben) visszaküldték Franciaországba, de többnyire évekre börtönbe kerültek, néhányukat megkínózták, hatan koncentrációs táborban pusztultak el.

Történetük 75 évvel a II. világháború után még mindig messzemenően ismeretlen Franciaországban és Németországban egyaránt. Ez a történet egyháztörténeti szempontból is érdekes, mert az effajta bevetés aligha lett volna elképzelhető a Franciaországban épp keletkezőben lévő munkáspapi mozgalom, a *Mission de Paris* („Párizsi misszió”) és az *Action Catholique* („Katolikus akció”) nevű laikus mozgalom nélkül. Ezek a kezdeményezések elkötelezett keresztények kísérletei voltak arra, hogy kiszabadítsák az egyházat a polgári miliőre irányuló önkorlátozásából, és megakadályozzák, hogy a katolicizmus a középréteg osztályvallásává satnyuljon. Az elgondolás az volt, hogy szolidárisan jelen legyenek a munkások világában. A papok első alkalommal dolgoztak reverenda és plébánia nélkül, ehelyett kétkezi munkába kezdtek, és e tekintetben semmiben sem különböztek a többi munkástól.

Kísérlet következményekkel

Számomra személyes vonatkozása is van a francia munkáspap történetének. Apám anglikán lelkész volt, aki harminc éven át munkáspapként tevékenykedett egy oxfordi autógyárban. 1950-ben olvasta Perrin *Egy munkáspap naplója* c. művét, amelyet ő 1947-ben publikált, és németországi tapasztalatairól írt benne. Ez az olvasmány mértékadóan megihlette apámat.

Henri Perrin 1943. augusztus 22-én éjfélkor érkezett meg a lipcsei főpályaudvarra, több mint harminc másik franciával, akik között nők is voltak. Olyan hotelben helyezték el, amelyet emeletes ágyakkal berendezett, közösségi szálláshellyé alakítottak át. Fémesztergályosként dol-

gozott abban a gyárban, amely a *Junkers* céghez tartozott, és harci repülőgépekbe való motorokat gyártott.

A megérkezése utáni napon Perrin elindult egy Lipcse közelében fekvő erdős területre, ahol az *Action Catholique* más tagjaival találkozott titokban. A következő hónapokban miséket tartott és francia kényszer-

munkásokkal találkozott munkatáborokban vagy a Lipcse körüli erdőben. Néhány bátor német keresztény támogatta, laikusok és papok egyaránt.

Perrin számára fontos volt a fizikai munka: esélyt látott benne arra, hogy megossa a munkásosztály életét, és lebontsa a munkásoknak az egyházzal szembeni fenntartásait. Elbűvölték a munkások hétköznapijai. Kollégáiról így ír: „Bárcsak tudnánk úgy megérinteni a lelküket, ahogyan ők nyúlnak a gépeikhez, akkor meglátnánk, hogy közvetlenül reagálnak a Szentlélek működésére.”

Perrin tizenkét órás műszakokban dolgozott, és kereste annak lehetőségeit, hogy megtörje a munkásélet monotonitását. Egyik kollégájával, Jacques-kal, aki a többiekkel ellentétben tudta, hogy ő pap, világosan megszerkesztett napirendet alakított ki: reggeli imával kezdtek a napot, s ezt az esztergapadon fekvő Bibliához kapcsolódó meditáció követte; a szünetekben, és lehetőség szerint a munka során is megvitattak ezt-azt.

Naplójának egyik drámai szakaszában Perrin leírja, hogyan viszik el a gyárból kihallgatásra, és a túlszűfolt villamoson hogyan utazik el egy rendőrrel a rendőrségre. Jacques látja a jelenetet, követi, és fölszáll ugyanarra a villamosra. Sikerül röviden beszélniük egymással, és

eközben Perrin Jacques zsebébe csúsztatja annak a szekrénynek a kulcsát, amelyben vallási jellegű tárgyait, valamint térképeket és leveleket rejtett el. Jacques-nak az utolsó pillanatban sikerül kiürítenie a rekeszt, mielőtt őt magát is kihallgatásra viszik.

Megalázva és megkínózva

A lipcsei börtönben töltött első éjszakán Perrin átéli a város elleni legsúlyosabb légitámadást. „A börtönben is voltak tűzvészek. Reggel nem volt sem víz, sem áram. ... Úgy tűnt, hogy a várost halálos csapás érte”, jegyezte fel. 1800 civil pusztult el. Perrin volt az első munkáspap, akik letartóztattak. *Hadrien Bousquet*-t – akit *Suhard*, Párizs bíboros érseke a francia kényszermunkások lelkigondozásának vezetőjévé nevezett ki – és *René Giraudet*-t 1944-ben leplezték le. 1944 áprilisában Perrin ezt írta naplójában: „Írtam anyámnak. Úgy gondoltam, legyen fölkészülve arra a lehetőségre, hogy koncentrációs táborba kerülök.”

A Gestapo időnkint azon volt, hogy megalázza őket mások előtt, például arra kényszerítették őket, hogy kelyhekből sört igyanak, vagy át nem változtatott ostyát egyenek. Leginkább azok szenvedtek, akiket koncentrációs táborba vittek. A sachsenhauseni táborban például arra kényszerítették a *Lucien Croci* nevű papot, hogy vegyen részt a katonacsizmák szadista talptesztjében: 15 kilós hátizsákkal napi 40 km-t kellett gyalogolnia a dombos teszterepen. *Croci* Ravensbrück egyik külső táborában halt meg 1944 márciusában.

Perrin túlélte a háborút, és később munkáspapként működött egy hatalmas gátépítésen. Tragikus közlekedési balesetben vesztette életét, 1954-ben.

Tragikusan végződött a munkáspapok újítási kísérletének első szakasza is: nem illettek bele az egyháznak önmagáról mint „societas perfecta”-ról, „tökéletes társaságról” alkotott önképébe, ahogyan azt *Humani generis* kezdetű enciklikájában XII. Piusz pápa meghirdette. A Vatikán már 1954-ben, aztán 1959-ben teljes szigorral megtiltotta a munkáspapság minden formáját. Ezt a hivatalos eltiltást csak a II. Vatikáni Zsinat szüntette meg. Ma is léteznek olyan papok, akik ebben a spiritualitásban élnek.

Hugh Williamson

Forrás: Publik-Forum, 2020/13